

Her şâirin kendi yeteneği ile beraber bilgi ve birikimine göre bir poetikası vardır. Şiirlerindeki konuları işleyişi de bu poetikasının bir ürünüdür. Kimi şâirlerin poetikaları bilinirken kimilerinin de poetikaları bilinmez. Ancak vermiş olduğu eserlerden nasıl bir fikre sahip olduğu dakik bir inceleme ile yakinen müşahede edilebilir.

Saf şiir denildiği zaman hemen herkesin aklında bir temizlik, berraklık, arılık ve durulukla beraber katışıksız bir imge oluşarak bu konuda hayâli çağrışımlar yapar. Halis altın dediğimiz zaman altının saf olduğunu temiz olduğunu ve karışım bulunmadığını beyan etmeye çalışırız. Yoksa Valery'nin dediği gibi; "ahlâki açıdan bazı kimselere vermiş olduğumuz bir karakteristik yapı değildir." Şiirdeki saflıktan gaye de aslında budur. Temiz ve öz şiir tanımını yapmaktır. O zaman şiirin saf olmayanı var mıdır? Mevhum-u muhalifine bakarsak vardır diyebiliriz. Çünkü bu konuda Dünya Edebiyatının ileri gelenleri kalem oynatmış söz söylemişlerdir. O zaman olmayan bir şey üzerinde söz söylemek mümkün değildir.

Saf şiir konusunda ilk konuşan kimseler yine batılı edebiyatçılar olmuşlardır. Saf şiir anlayışı Paul Valery'nin şiirde dili her şeyin üstünde tutan görüşünden hareketle, Batı edebiyatında Paul Valery, Stephane Mallarme gibi kimselerin önderliğinde tartışılmış ve konuşulmuştur.

Valery bu konudaki görüşlerini şöyle izah eder: "Saf şiir, kısaca, dil ile bu dilin insanlar üzerinde yarattığı etki arasındaki o, biçimden biçime giren çeşitli ilişkiler üzerine yaptığımız öylesine önemli bir çalışmada bize yol gösteren ve genelde, şiir hakkındaki düşüncemizi belirlememize yarayan gözlemlerimizin doğurduğu bir kurgudur."

Görüldüğü gibi Valery saf şiiri dilin insanlar üzerindeki yaratmış olduğu etkiye bağlamaktadır. Ve bu etkin, hayâl penceremizde kurgulamış olduğumuz gözlemler neticesinde elde etmiş olduğumuz düşüncelerimizin bir yansımasıdır, diyebiliriz. Yine Valery saf şiir üzerine yazmış olduğu makalesine şöyle devam eder:

"Bütün bir yapıtın, duygusuz olarak adlandırdığım dilin öğelerinden oldukça farklı, oldukça ayırt edici özelliklere sahip öğeler yardımıyla meydana getirilebilmesi, -bunun sonucunda, şiirselleştirilmiş olsun ya da olmasın, bir yapıt yardımıyla, bir yandan düşüncelerimiz, kafamızdaki imgelerimiz arasında, öte yandan anlatım yollarımız arasında eksiksiz bir karşılıklı ilişkiler dizgesinin, -yani özellikle, ruhumuzda bir coşku anının yaratılmasına uygun düşebilecek bir dizgenin var olduğu izleniminin verilebilmesi... İşte saf şiirin sorunu kabaca budur."

Saf şiirin elde edilmesi duygusuz kelimelerle mümkün değildir. Saf şiir olabilmesi için bu dilin ruhumuzdaki bir coşku ile ifade edilebilmesi ve ilhamla yazılması gerekmektedir.

Şiirin sorununun bu olduğunu bu şekilde izah etmeye çalışır. Bu söze katılmamak mümkün değildir. Valery'nin buradaki söylemiş olduğu sözler şiirin duygusuz kelimeler ile duygusuz bir şekilde ifade edilmesinden kaçınılmasını gerekli kılmaktadır. Yoksa şiir saflığını kaybederek suni bir hüviyete bürünür. Şiirin sorunu olarak da işte bu duygudan yoksun yazılan duygusuzca şiirselleştirilmeye çalışılmasıdır.

Şiir duygu yoğunluğu anında estetik bir şekilde imgeler ile süslenmeli ve o şekilde ifade edilmelidir. Daha sonra bütün bu söylediklerini şu sözleriyle izah etmeye çalışır Valery:

"Saf şiir, kısaca, dil ile bu dilin insanlar üzerinde yarattığı etki arasındaki o, biçimden biçime giren çeşitli ilişkiler üzerine yaptığımız öylesine önemli bir çalışmada bize yol gösteren ve genelde, şiir hakkındaki düşüncemizi belirlememize yarayan gözlemlerimizin doğurduğu bir kurgudur."

Valery'nin saf şiir üzerindeki düşünceleri kısaca bu şekildedir.

Türk edebiyatında "Saf Şiir" eğilimi Ahmet Haşım'ın "Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar" adlı makalesiyle (Ayrıca bu makale, Türk edebiyatında ilk poetika örneği kabul edilir.) başlar.

Bundan sonra da yaygınlaşarak Cumhuriyet döneminde önemli temsilciler bulur.

Türkiye’de Cumhuriyet döneminde “sanat sanat içindir” deyip öz şiir anlayışını benimseyen ilk grup “Yedi Meşaleciler”dir. Şiirlerini Yedi Meşale adlı bir kitapta toplayan Muammer Lutfi, Sabri Esat Siyavuşgil, Yaşar Nabi Nayır, Vasfi Mahir Kocatürk, Cevdet Kudret, Ziya Osman Saba ve Kenan Hulusi Korayadlı gençlerin oluşturduğu bir harekettir. Bunlar eserlerini Meşale adlı bir dergide yayınlıyor ve bunlara Ahmet Haşim de yazılar gönderiyordu. Bu grup artık Ayşe, Fatma edebiyatından bıktıklarını ilan ediyor ve ne olduğu çok da açık seçik belirtilmeyen ancak Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati şiir anlayışlarına yakın duran ve bunların devamı olduğunu gösteren şiirler yazıyorlardı.

Daha sonra zamanımıza kadar pek çok şâir bu düşüncenin Türkiye’de temsilcileri olmasalar da taraftarı olmuşlardır. Ahmet Haşim’le beraber; Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Behçet Necatigil, Asaf Halet Çelebi, Necip Fazıl Kısakürek, Özdemir Asaf, Fazıl Hüsni Dağlarca, Ziya Osman Saba’da saf şiiri benimseyen ve bu konuda eser veren sanatçılarımızdandırlar.

Bu konuda genel ağda bulunan bilgiler doğrultusunda saf şiirin genel özelliklerini şöylece sıralayabiliriz.

1. Sanatın bir form sorunu olduğuna inanan bu şairler için önemli olan iyi ve güzel şiir yazmaktır. Bu anlayışla kendilerine özgü özel bir imge düzeni oluştururlar. Özgün ve yaratıcı olan bu imgeler, dilin mantığına uygun ve dilin anlam alanını genişletip dile yeni olanaklar sunacak bir yapıya sahiptir. Dilde saflaşma düşüncesi, kendini rahat şiir yazma şeklinde başat öge olarak gösterir. Şiirsel söylemin zirvesine ulaşmak düşüncesiyle dilin yücelişi paralellik gösterir.

2. Şiirde her türlü ideolojik sapmanın dışında kalarak sadece okuyucuda estetik haz uyandıran şiir yazma eğilimi, bu şairleri her türlü mektepleşme eğiliminin dışında kalıp müstakil şahsiyetler olarak şiir yazmaya yöneltmiştir.

3. Şiiri soylu bir sanat olarak kabul eden bu şairlerde düşsel (hayali) ve bireysel yön ağır basar. İçsel ve bireyci bir yaklaşımla evrensel insan tecrübesini dile getirirler.

4. Saf şiir anlayışında estetik tavır ön plandadır. Bu anlayıştaki şairler didaktik bilgidan uzak durup; bir şey öğretmeyi değil, musikiyle ya da musikinin çağrıştırdığı, uyandırdığı imgelerle insanın estetik duyarlılığını doyurmayı amaç edinirler. Kısacası bu şairler şiirde anlama fazla önem vermezler. Anlaşılmaq için değil; duyulmaq, hissedilmek için şiir yazarlar.

5. Şiirde biçim endişesi duyan bu şairlerde dize ve dil baş tacıdır. Disiplinli çalışarak mükemmelere varan halis şiir yazma endişesi kendini hissettirir.

6. Gizemsellik, simgecilik, bireysellik, ruh, ölüm, masal, rüya, mit temalarının yoğunca işlendiği bu şiirler zekâ ve bilincin disipliniyle bütünleştirilerek yazılmıştır.